

ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

© 2018 ПІХОЦЬКИЙ А. В.

УДК 336.148

Піхоцький А. В.

Оцінка рівня фінансової безпеки України

Висвітлено власний погляд на удосконалення оцінки рівня фінансової безпеки України, методів виявлення загроз для національної безпеки та пошук дієвого механізму забезпечення фінансової безпеки, шляхів модернізації вирішення задач національної безпеки країни. Дослідження проведено за допомогою аналізу основних офіційних показників рівня фінансової безпеки України – індикаторів і порогових значень індикаторів фінансової безпеки за останнє десятиріччя; наведено негативні чинники, що послаблюють фінансову безпеку України. Вказано на необхідність забезпечення прийнятного рівня економічної безпеки, здійснення структурної перебудови та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Ключові слова: фінансова безпека держави, оцінки рівня фінансової безпеки.

Табл.: 1. **Бібл.:** 10.

Піхоцький Андрій Володимирович – здобувач, Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України (вул. Сухомлинського, 16, Львів-Брюховичі, 79491, Україна)

E-mail: ltu@ac-rada.gov.ua

УДК 336.148

UDC 336.148

Піхоцький А. В. Оценка уровня финансовой безопасности Украины

Pikhotskiy A. V.

Assessing the Level of Financial Security of Ukraine

Освещен собственный взгляд на совершенствование оценки уровня финансовой безопасности Украины, методов обнаружения угроз для национальной безопасности и поиск действенного механизма обеспечения финансовой безопасности, путей модернизации решения задач национальной безопасности страны. Исследование проведено с помощью анализа основных официальных показателей уровня финансовой безопасности Украины – индикаторов и пороговых значений индикаторов экономической безопасности за последнее десятилетие; приведены отрицательные факторы, ослабляющие финансовую безопасность Украины. Указано на необходимость обеспечения приемлемого уровня экономической безопасности, структурной перестройки и повышения конкурентоспособности национальной экономики.

Ключевые слова: финансовая безопасность государства, оценка уровня финансовой безопасности.

Табл.: 1. **Библ.:** 10.

Піхоцький Андрій Володимирович – соискатель, Львовский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины (ул. Сухомлинского, 16, Львов-Брюховичи, 79491, Украина)

E-mail: ltu@ac-rada.gov.ua

The author presents his own view on improving the assessment of the level of financial security of Ukraine, methods of detection of threats to national security and search for effective mechanism for ensuring financial security, ways of modernization of solving tasks of national security of the country. The research was carried out by analyzing the main official measures of the level of financial security of Ukraine – indicators and the threshold values of economic security indicators for the last decade; negative factors debilitating financial security of Ukraine have been highlighted. The need to ensure an acceptable level of economic security, structural adjustment and enhancing the competitiveness of the national economy is indicated.

Keywords: financial security of the State, assessment of the level of financial security.

Tbl.: 1. **Bibl.:** 10.

Pikhotskiy Andriy V. – Applicant, Lviv Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration under the Office of the President of Ukraine (16 Sukhomlynskooho Str., Lviv-Bryukhovychi, 79491, Ukraine)

E-mail: ltu@ac-rada.gov.ua

Сучасні трансформації в економіці, фінансах і підприємстві, що мають місце у сьогодиншній Україні, спричинили зміну уявлень про безпеку та стали поштовхом до переосмислення місця безпеки як умови подальшого розвитку фінансово-кредитних відносин. Крім того, методологія та принципи, що застосовувалися раніше у вирішенні різних задач безпеки, у ХХІ ст. потребують оновлення. Сьогодні нагальною є потреба пошуку сучасних шляхів безпекотворення та формування модернізованої системи управління безпекою з опертям на їх реальні суб'єкти – державні та недержавні організації, формальні та неформальні інститути та інституції ділової поведінки, неформальні зв'язки та відносини [2, с. 87].

На цей час у системі економічної безпеки України та стабільного економічного розвитку важливу роль відіграє її фінансова складова, від рівня якої залежить реалізація національних інтересів

у період фінансово-економічної кризи, оскільки розлад фінансів держави призводить до втрати внутрішньої та зовнішньої платоспроможності, нестабільності національної грошової одиниці, зниження доходів населення та активів суб'єктів господарювання [8].

Зокрема, ці й інші негативні наслідки кризових явищ в економіці мають місце на сучасному етапі інтеграції України у світове господарство. Відповідно, і масштаби цих наслідків можуть бути глобальними: втрата фінансової самостійності у вирішенні соціально-економічних питань і власної фінансової інфраструктури, обмеження доступу держави до зарубіжних ринків. Нагальність підвищення рівня фінансової безпеки зумовлюється також значним зменшенням прибутку підприємств, доходів державного та місцевих бюджетів, надходжень до цільових фондів.

Поставленні завдання вимагають більш уточненого визначення поняття «фінансова безпека держави» та пріоритетів її забезпечення.

Метою дослідження є оцінка рівня фінансової безпеки України, виявлення загроз для національної безпеки та пошук дієвого механізму забезпечення фінансової безпеки, шляхів модернізації вирішення задач національної безпеки країни.

Перш за все зазначимо, що під фінансовою безпекою (чи під безпекою функціонування фінансової системи держави) розуміється цілеспрямований комплекс заходів фіскальної та монетарної політики з метою досягнення стабільності фінансової системи та створення сприятливого інвестиційного клімату. Зазначимо також, що безпека фінансової системи має бути досягнута як на макро- (тобто на рівні всього народного господарства), так і на мікрорівні (тобто на рівні окремих суб'єктів господарювання). Макрорівень фінансової безпеки, таким чином, охоплює безпеку здійснення монетарної політики, підтримку стабільності обмінних курсів, безпеку заходів державної фіскальної політики, захист внутрішніх і зовнішніх інвестицій [10].

Необхідно також встановити, від яких чинників залежить ступінь фінансової безпеки держави. Це, в першу чергу, безпека економічної системи, яка має базуватись на експортних можливостях економіки; безпека інвестицій як для внутрішніх, так і для зовнішніх вкладників; фактори міжнародного фінансового ринку, коливання попиту та пропозиції, розвиток світових фінансових ринків.

Зважаючи на викладене вище, фінансова безпека – це такий стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи й економічне зростання [5].

У сучасних умовах основними загрозами фінансовій безпеці держави є [3]: недосконалість бюджетної політики та нецільове використання коштів бюджету; переважно фіскальний характер системи оподаткування; значні розміри державного та гарантованого державного боргу; різкі зміни рівня цін і курсу національної валюти; незначний рівень капіталізації банківської системи та великий рівень відсоткових ставок по кредитах; неспроможність банків до акумулювання коштів і довгострокового кредитування; криміналізація та масштабний вплив капіталу у «тінь» за кордон. Неадекватне реагування на зазначені загрози призводить до фінансової кризи.

Що стосується економічної і фінансової кризи – то це результат некомпетентності виконавчої гілки влади в питаннях бюджетної, податкової і грошово-кредитної політики, результат управління торгово-грошовим оборотом у «ручному режимі» без урахування законів ринкової економіки, результат нерационального витрачання значної частини бюджету на зміст «безрозмірного» державного апарату усіх рівнів, результат зневаги контролем за критеріями (індикаторами) фінансової безпеки країни.

Суттєвим негативним чинником, що послаблює фінансову безпеку України, є корупція влади та бізнесу. За рівнем корупції західні експерти включають нашу країну в десятку найкорумпованіших країн світу. До поширених джерел живлення корупції в Україні фахівці відносять: 1) систему прямого підкупу посадових осіб і політичних діячів; 2) переведення коштів державних підприємств у «дочірні» структури, які створюються родичами керівників державних структур; 3) списання боргів комерційних структур перед державними підприємствами й організаціями; 4) отримання підприємницькими структурами кредитів під гарантії держави та їх неповернення в результаті фіктивного банкрутства [9].

Одним із головних джерел живлення корупції в світі та в Україні зараз стає «відмивання брудних грошей». Це загрозливе явище може викликати масу проблем щодо забезпечення фінансової безпеки України, оскільки наша країна поступово перетворюється на один зі світових центрів із «відмивання брудних грошей», у тому числі «наркодоларів». США та інші розвинуті країни змушені вимагати від державних чинників України посилити боротьбу з «відмиванням брудних грошей», оскільки в нашій країні ще недостатньо усвідомлена безпека цього явища.

До чинників, що сприяють «відмиванню» грошей в Україні, слід віднести: нестабільність економічної та політичної ситуації в країні; відносну слабкість вітчизняної банківської системи; недостатнє юридичне, економічне, аудиторське обґрунтування міжнародних угод; потребу економіки в міжнародних інвестиціях; низький рівень підготовки працівників органів МВС, СБУ й інших контролюючих структур щодо попередження відмивання «брудних» грошей тощо. Тому для посилення боротьби з цим ганебним явищем необхідно вжити цілий ряд заходів, спрямованих на доопрацювання законодавства України з метою унеможливлення «відмивання» грошей через комерційні банки. Також потрібно розробити механізм поповнення міжбанківської інформаційної системи відомостями про недобросовісних учасників сфери підприємницької та банківської діяльності, посилити обмін оперативної-розшуковою інформацією між правоохоронними органами України та інших держав про фінансові операції (в тому числі міжнародні), які викликають підозру з погляду їх легальності. Крім цього, потрібно також уважніше придивитися до діяльності таких небанківських структур, як кредитні спілки і ломбарди, що використовуються для подібного роду операцій. В цілому в Україні треба активніше запроваджувати рекомендації групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). У цьому плані позитивним є виокремлення офшорних зон, використання яких буде контролюватися ДФС України.

Існують офіційні показники рівня фінансової безпеки України – індикатори та порогові значення індикаторів, які передбачає Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджена Наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 [1].

Серед них є ряд відомих індикаторів (критеріїв) контролю фінансової безпеки країни, підтримка яких

у певних межах забезпечує нормальний розвиток економіки в цілому і «захищає» від настання кризового стану. До таких індикаторів відносяться: дефіцит державного бюджету, обсяги боргів держави, рівень інфляції, рівень монетизації економіки, обсяг золотовалютних резервів НБУ, вартість банківських кредитів. Ступінь впливу загроз визначається на підставі розрахунку та моніторингу системи зазначених індикаторів і порівняння їх із пороговими значеннями. Серед важливих показників ефективності державного управління доцільно назвати такі соціально-економічні характеристики, як рівень безробіття, доходи населення, заборгованість по заробітній платні, темп інфляції та ін. Практика державного управління багатьох передових країн світу свідчить, що «нормальна» величина бюджетного дефіциту, що оцінюється через відношення його абсолютного відношення до ВВП, повинна бути не більше 4,5 % (норма 3–4 %). Саме для України з її невисоким рівнем платоспроможності дефіцит бюджету, за оцінкою експертів, не повинен перевищувати 1 % до ВВП.

Враховуючи, що обсяги внутрішніх і зовнішніх боргів держави визначаються відношеннями (відповідно) окремого виду боргу щодо ВВП, та у міжнародній практиці вважається безпечним зовнішній борг, який не перевищує 60 % ВВП. Тоді як в Україні, з огляду на недостатній рівень зовнішньої платоспроможності і невеликі обсяги золотовалютних резервів, рівень зовнішнього державного боргу не повинен перевищувати 30 % [1]. Наступним індикатором є рівень інфляції, який визначається зростанням цін, що викликає знецінення коштів населення і господарюючих суб'єктів та є визначальним щодо оцінки внутрішньої фінансової стабільності у країні. У країнах зони «євро» рівень інфляції не перевищує 2 %. Для України інфляцію в 5 % можна вважати цілком прийнятною (рівень Євросоюзу України поки не досяжний). Рівень монетизації економіки визначається у відсотках як відношення обсягу грошової маси за агрегатом М3 до річного обсягу ВВП і відображає рівень забезпечення економіки держави грошовими ресурсами.

Зовнішня стабільність гривні значною мірою залежить від рівня золотовалютних резервів НБУ, яка визначається стабільністю її валютного курсу, а також платоспроможність держави стосовно погашення і обслуговування зовнішніх боргів. Стратегія оптимізації вартості банківських кредитів повинна враховувати інтереси позичальника (прийнятна для позичальника процентна ставка) та інтереси банку (прибутковість кредитних операцій). Ці інтереси, своєю чергою, визначаються величиною облікової ставки НБУ, за допомогою якої регулюється грошова пропозиція на фінансовому ринку України.

Сьогодні за обмежених фінансових ресурсів у державі виникає необхідність підвищення ефективності використання державних коштів, забезпечення дієвого державного контролю за діяльністю суб'єктів природних монополій, прозорістю використання ними фінансових ресурсів, ефективністю тарифної та регуляторної політики. Крім цього, заходи економічної політики

держави слід спрямовувати також на зміцнення фінансового стану суб'єктів господарювання, забезпечення зростання їх рентабельності та капіталізації і не менш важливо забезпечити подолання тінізації економіки та припинення відпливу капіталів за кордон; збалансований розвиток бюджетної сфери; внутрішню і зовнішню захищеність національної валюти, її стабільність, захист інтересів вкладників; здійснення виваженої політики внутрішніх і зовнішніх запозичень.

Крім цього, в умовах кризи дії влади повинні бути спрямовані, в першу чергу, на визначення пріоритетів національних інтересів в Україні. Зокрема, це стосується:

- ✦ посилення взаємозв'язку фінансово-бюджетної політики й основних напрямів соціально-економічного;
- ✦ забезпечення бюджетної дієздатності держави;
- ✦ забезпечення монетарної та валютно-курсової стабільності;
- ✦ зміцнення банківської системи, збільшення національних заощаджень із одночасним підвищенням рівня монетизації та капіталізації української економіки;
- ✦ зміцнення національного інвестиційного потенціалу та підвищення інноваційної активності вітчизняних підприємств;
- ✦ реформування фінансового ринку та забезпечення незалежності національної економіки від кон'юнктури міжнародних фінансових ринків;
- ✦ мінімізація впливу світових фінансових криз на фінансову систему України;
- ✦ детінізація економіки та залучення некримінальних капіталів в інвестиційні процеси.

Порівняння фактичних значень деяких індикаторів фінансової безпеки за період 2005–2016 рр. з нормативними (безпечними) наведено в табл. 1.

Як випливає з порівняння фактичних значень індикаторів (показників) економічної безпеки з нормативними (безпечними) значеннями, у більшості варіантів простежуються неефективна політика уряду і НБУ в управлінні грошово-кредитними відносинами, що зрештою і призводить до загальної кризи і низької ефективності протидії їй.

Формування і практична реалізація дієвого механізму забезпечення фінансової безпеки передбачають, перш за все, з'ясування суті цього поняття, визначення факторів, що впливають на стан фінансової безпеки, дослідження взаємопов'язаності окремих складових цієї складної за внутрішньою будовою та ієрархічною декомпозицією структури.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи наведене вище, слід зазначити, що сучасна динаміка суспільних процесів в Україні та світі зумовлює необхідність формування адекватної, ефективної та економічно виправданої системи захисту національних інтересів і забезпечення національної (у тому

Порівняння фактичних значень індикаторів фінансової безпеки України з безпечними пороговими значеннями

№	Показники економічної безпеки	Безпечне порогове значення	Фактичне значення по роках												
			2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1	Дефіцит бюджету, відсотків до ВВП	1	1,7	0,7	1,3	1,3	3,8	6,0	1,8	3,8	4,4	4,9	2,3	2,9	
2	Обсяг зовнішнього боргу, відсотків до ВВП	30	1,9	1,7	7,1	8,7	14,4	16,8	15,1	14,9	15,2	30,6	41,6	41,1	
3	Золотовалютні резерви, млрд дол. США	3	19,4	22,4	32,5	31,5	26,5	34,6	31,8	24,5	20,4	7,5	13,3	15,5	
4	Рівень інфляції за рік, відс.	5	10,3	11,6	16,6	22,3	12,3	9,1	4,6	-0,2	0,5	24,9	43,3	12,4	
5	Вартість банківських кредитів, відсотків річних, дол. США	10	11,5	11,3	11,3	11,6	10,0	10,5	9,2	8,4	9,4	9,0	8,8	8,8	
	гривні		16,4	15,4	14,4	17,8	20,9	15,7	16,0	18,4	16,6	17,6	21,8	18,5	

Джерело: складено за даними Держкомстату, Законів про державний бюджет, інформації бюлетенів НБУ[4], рішень Ради НБУ, Міністерства фінансів України.

числі економічної і фінансової) безпеки. Стратегічною метою політики національної безпеки України є забезпечення державного суверенітету та територіальної цілісності, національної єдності на основі демократичного поступу суспільства та держави, дотримання прав і свобод людини й громадянина, створення умов для динамічного зростання економіки, забезпечення європейських соціальних стандартів і добробуту населення. Як зазначається у Стратегії національної безпеки України, забезпечення прийняттого рівня економічної безпеки неможливе без здійснення структурної перебудови і підвищення конкурентоспроможності національної економіки [6]. Для цього необхідно насамперед поліпшити інвестиційний клімат, зокрема, шляхом забезпечення дієвого захисту права власності, удосконалення регуляторного та корпоративного законодавства, обмеження монополізму, розвитку фінансового та фондового ринків. Одним із найважливіших завдань у цьому контексті є реформування податкової системи, забезпечення спрямованості фіскальної політики держави на зменшення частки усіх складових матеріальних витрат в економіці. Необхідно підвищити ефективність використання державних коштів, забезпечити дієвий державний контроль за діяльністю суб'єктів природних монополій, прозорість використання ними фінансових ресурсів, ефективність тарифної та регуляторної політики. Заходи економічної політики держави слід спрямовувати також на зміцнення фінансового стану суб'єктів господарювання, забезпечення зростання їх рентабельності та капіталізації. Не менш важливо забезпечити подолання тінізації економіки та припинення відпливу капіталів за кордон; збалансований розвиток бюджетної сфери; внутрішню і зовнішню захищеність національної валюти, її стабільність, захист інтересів вкладників; здійснення виваженої політики внутрішніх і зовнішніх запозичень. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України // Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738
2. Чаусовський А. М. Формальное и неформальное в экономике: монография. Донецк: ДНУ, 2001. С. 87–114.
3. Сухоруков А. І., Ладюк О. Д. Фінансова безпека держави: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2007. 192 с.
4. Статистичний бюлетень НБУ // Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65162&cat_id=36674
5. Економічна безпека: навч. посіб. / за ред. З. С. Варналя. Київ: Знання, 2009. 647 с.
6. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 12.02.2007 № 105/2007 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/105/2007>
7. Барановський О. І. Фінансова безпека: монографія. Київ: Фенікс, 1999. 338 с.
8. Мунтіян В. І. Економічна безпека України. Київ: КВЦ, 1999. 464 с.
9. Єрмоленко М. М. Національні економічні інтереси: реалізація і захист. URL: www.nam.kiev.ua
10. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

Науковий керівник – Рудницька Р. М., кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту організацій, Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України

REFERENCE

- Baranovskyi, O. I. *Finansova bezpeka* [Financial security]. Kyiv: Feniks, 1999.
- Chausovskiy, A. M. *Formalnoye i neformalnoye v ekonomike* [Formal and informal in the economy]. Donetsk: DNU, 2001.

Ekonomichna bezpeka [Economic security]. Kyiv: Znannia, 2009.

[Legal Act of Ukraine] (2003). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

[Legal Act of Ukraine] (2007). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/105/2007>

“Metodyka rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy” [Methodology for calculating the level of economic security of Ukraine]. Ofitsiyni sait Ministerstva ekonomiky Ukrainy. http://www.me.gov.ua/control/uk/publish//article?art_id=97980&cat_id=38738

Muntian, V. I. *Ekonomichna bezpeka Ukrainy* [Economic security of Ukraine]. Kyiv: KVITs, 1999.

“Statystychni biuletyn NBU” [Statistical bulletin of the NBU]. Ofitsiyni sait NBU. https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65162&cat_id=36674

Sukhorukov, A. I., and Ladiuk, O. D. *Finanova bezpeka derzhavy* [Financial security of the state]. Kyiv: TsUL, 2007.

Yermolenko, M. M. “Natsionalni ekonomichni interesy: realizatsiia i zakhyst” [National economic interests: realization and protection]. www.nam.kiev.ua

УДК 336.13.051

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ: ПРИРОДА ТА ВЛАСТИВОСТІ З ТОЧКИ ЗОРУ СИНЕРГЕТИЧНОГО ПІДХОДУ

© 2018 ГРАБЧУК О. М.

УДК 336.13.051

Грабчук О. М.

Фінансовий потенціал: природа та властивості з точки зору синергетичного підходу

Оновлення розуміння природи і структури фінансового потенціалу є актуальним з огляду на впровадження індетермістської парадигми наукового мислення в економічні дослідження. Метою статті є удосконалення теоретичних засад розуміння фінансового потенціалу у мінливих умовах економічного середовища. Методологічне підґрунтя дослідження сформоване методами абстрагування, аналізу та класифікації. Природу фінансового потенціалу пропонується розуміти як триєдну єдність «початок → здатність до дії → нереалізованість здатності до дії», де початком є сукупність сучасних ресурсів (фінансових ресурсів), їх перетворення означає залучення до відтворювальної системи суспільства. Фінансовий потенціал визначають як синергетичну систему із властивостями самоорганізації, саморефлексії, гетерархії, емерджентності, відкритості, багаторівневості, релятивізму, поєднання дисипативності й ентропійності у розвитку. Структурну організацію фінансового потенціалу складає єдність компонентної, функціональної, територіальної та організаційної структур. Розвиток потенціалу має циклічний характер з періодичною зміною закономірностей.

Ключові слова: фінансовий потенціал, властивості фінансового потенціалу, структура фінансового потенціалу, природа фінансового потенціалу.

Рис.: 1. Бібл.: 15.

Грабчук Оксана Миколаївна – доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (просп. Гагаріна, 72, Дніпро, 49000, Україна)

E-mail: OGrabchuk@ui.ua

УДК 336.13.051

UDC 336.13.051

Грабчук О. Н. Финансовый потенциал: природа и свойства с точки зрения синергетического подхода

Обновление понимания природы и структуры финансового потенциала является актуальным, учитывая внедрение индетерминистской парадигмы научного мышления в экономические исследования. Целью статьи является совершенствование теоретических основ понимания финансового потенциала в меняющихся условиях экономической среды. Методологические основы исследования представлены методами абстрагирования, анализа и классификации. Природу финансового потенциала предлагается понимать как триединство «начало → способность к действию → нереализованность способности к действию», где началом является совокупность современных ресурсов (финансовых ресурсов), а их преобразование означает вовлечение в воспроизводственную систему общества. Финансовый потенциал определяют как синергетическую систему со свойствами самоорганизации, саморефлексии, гетерархии, эмерджентности, открытости, многоуровневости, релятивизма, сочетание дисипативности и энтропийности в развитии. Структурную организацию финансового потенциала составляет единство компонентной, функциональной, территориальной и организационной структур. Развитие потенциала имеет циклический характер с периодическим изменением закономерностей.

Ключевые слова: финансовый потенциал, свойства финансового потенциала, структура финансового потенциала, природа финансового потенциала.

Рис.: 1. Библ.: 15.

Грабчук Оксана Николаевна – доктор экономических наук, доцент, заведующий кафедрой финансов, Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара (просп. Гагарина, 72, Днепр, 49000, Украина)

E-mail: OGrabchuk@ui.ua

Hrabchuk O. M.

The Financial Potential: Nature and Properties in Terms of Synergistic Approach

Renewal of understanding of nature and structure of financial potential is topical, considering the introduction of indeterministic paradigm of scientific thinking in economic researches. The article is aimed at improving the theoretical bases of understanding financial potential in the changing conditions of the economy environment. The methodological bases of the research are represented by methods of abstraction, analysis, and classification. The nature of financial potential is proposed to be understood as a trinity of «beginning → ability to action → unrealized ability to action», where the beginning is a set of current resources (financial resources), and their transformation does mean involvement in the reproductive system of society. Financial potential is defined as a synergistic system with the properties of self-organization, reflection, heterarchy, emergence, openness, multi-levels, relativism, a combination of dissipativity and entropicity in development. The structural organization of financial potential is the unity of component, functional, territorial, and organizational structures. The potential development is cyclical, with periodic changes in patterns.

Keywords: financial potential, properties of financial potential, structure of financial potential, nature of financial potential.

Fig.: 1. Bibl.: 15.

Hrabchuk Oksana M. – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Finance, Oles Honchar Dnipro National University (72 Haharina Ave., Dnipro, 49000, Ukraine)

E-mail: OGrabchuk@ui.ua